

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 23 februari 1906, kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 39, 41, 42 och 43 regeringsformen äfvensom väckt motion om ändring af §§ 39 och 43 regeringsformen.

Till konstitutionsutskottets handläggning hafva båda kamrarna hänvisat Kungl. Maj:ts till Riksdagen aflättna proposition n:o 37, däruti Kungl. Maj:t till Riksdagens pröfning i grundlagsenlig ordning framlagt följande Kungl. Maj:ts proposition.

Förslag

till

ändrad lydelse af §§ 39, 41, 42 och 43 regeringsformen.

§ 39.

Vill Konungen utrikes resa, meddele han statsrådet in pleno denna sin föresats och inhämta dess tankar däröfver, på sätt 9 § omtalar. Besluter Konungen därefter sådan resa och den verkställer, befatte sig ej med rikets styrelse eller utöfve den konungsliga makten, så länge han utrikes vistas, utan föres riksstyrelsen under Konungens frånvaro, i hans namn, af den till tronföljden närmast berättigade prins, om han uppnått den ålder, som i 41 § sägs. Han styre såsom regent med all konungslig

makt och myndighet, enligt denna regeringsform; dock må han ej adeligt stånd och värdighet förläna, eller till greffligt och friherrligt stånd upphöja, eller riddarevärdighet utdela; äfvensom alla lediga förtroendesysslor endast tills vidare kunna förvaltas af dem, som regenten därtill förordnar.

Är den till tronföljden närmast berättigade prins af sjukdom eller af utrikes vistande hindrad att riksstyrelsen utöfva, då styre såsom regent i Konungens namn med nu sagda befogenhet den af tronföljarens bröst- arfvingar, som är till tronen närmast berättigad, för så vidt han uppnått den i 41 § stadgade ålder och hinder af ofvannämnda beskaffenhet för honom ej möter.

Finnes ej prins, som, efter hvad nu är stadgadt, må utöfva riksstyrelsen, före statsrådet styrelsen med samma makt som regent.

Huru förhållas skall, därest Konungen längre tid än tolf månader ur riket blifver, därom varder i 91 § stadgadt.

§ 41.

Konung vare myndig vid fyllda aderton år. Lag samma vare för den till tronföljden närmast berättigade prins och den af hans bröst- arfvingar, som efter honom är till tronen närmast berättigad. Dör Konung innan tronföljaren denna ålder uppnått, föres styrelsen af statsrådet, enligt 39 §, i Konungens namn, intill dess Riksdagen sammankommer, och den förmyndarestyrelse, Riksdagen förordnar, regeringen tillträdt; ställande sig statsrådet denna regeringsform till ovillkorlig efterlefnad.

§ 42.

Skulle den olycka tima, att hela konungahuset, inom hvilket arfs- rätten till riket räknas, på manliga sidan utginge, då förvalte äfven stats- rådet regeringen med den makt, 39 § stadgar, intill dess Riksdagen hin- ner sammankomma och ett nytt konungahus utkora, samt den valde konungen regeringen tillträdt.

Uti alla de fall, då enligt denna och föregående tre §§ riksstyrelsen föres af statsrådet, skola dess samtliga ledamöter, där de icke äga laga förfall, vara närvarande och rösta.

§ 43.

Går Konungen i fält, eller till aflägsnare inrikes orter reser, förordne tre ledamöter af statsrådet, under den ordförande, som han, antingen ibland prinsar af sitt hus eller ibland statsrådets ledamöter, särskildt

nämner, att föra regeringen i de mål, Konungen föreskrifver. Med de mål, Konungen då själf afgör, förhållas på det sätt, som 8 § stadgar.

Hvad nu om Konung sagdt är, gälle ock i afseende på regent, då riksstyrelsen af honom utöfvas.

De skäl, som ligga till grund för den kungl. propositionen, innefattas uti ett af chefen för justitiedepartementet, hans excellens herr statsministern i statsrådet den 2 innevarande månad afgifvet yttrande, så lydande:

»De stadganden i rikets grundlagar, hvilka efter upplösning af för- eningen med Norge erfordra jämkning, äro §§ 39 och 43 regeringsformen, hvarest bestämmes huru med riksstyrelsen skall förhållas, när Konungen reser utom Sverige och Norge eller till aflägsnare inrikes orter eller till Norge. Då det förslag till ändrad lydelse af §§ 39 och 41 regerings- formen, som Riksdagen år 1904 i anledning af Kungl. Maj:ts samma år aflåtna proposition antog såsom hvilande för vidare grundlagsenlig be- handling, efter nu inträdda förändrade förhållanden icke lär kunna slutligt antagas, torde vid den jämkning af §§ 39 och 43, som dessa för- hållanden påkalla, böra iakttagas jämväl den ändring, som med nyss- nämnda förslag afsågs. I sammanhang härmed synes ock böra uppmärk- sammas, att i § 42 regeringsformen återinföres en bestämmelse, som före år 1900 däri innehållits, men som på grund af då genomförd grundlags- ändring af formella skäl uteslöts, eller att uti alla de fall, då enligt samma § och §§ 39, 40 och 41 regeringsformen riksstyrelsen föres af stats- rådet, dess samtliga ledamöter skola vara närvarande och rösta. Jag har därför låtit upprätta ett med hänsyn till nu angifna förhållanden lämpadt förslag till ändrad lydelse af §§ 39, 41, 42 och 43 regeringsformen.»

I sammanhang med ifrågavarande kungl. proposition har utskottet jämväl till behandling förehaft en af herr *J. R. Kjellén* inom Andra Kammarerna väckt, till utskottet hänvisad motion, n:o 69, uti hvilken mo- tionären hemställt, att Riksdagen behagade för sin del antaga, såsom hvi- lande för vidare grundlagsenlig behandling, följande förslag till ändrad lydelse af §§ 39 och 43 regeringsformen:

Motion.

Regeringsformen.

§ 39.

Vill konungen *utrikes* resa, meddele — — — — den konungsliga makten, så länge han *utrikes* vistas, utan — — — — förordnar.

Finnes ej — — — — eller är han af sjukdom eller *utrikes vistande*
hindrad att — — — — regent.

Huru förhållas — — — — stadgadt.

§ 43.

Går konungen i fält eller till aflägsnare inrikes orter [] reser, förordne — — — — stadgar.

Hvad nu — — — — utöfvas.

Såsom skäl för sin hemställan har motionären, med åberopande af motiveringen i en af herr G. S. Neiglick m. fl. inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 32, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förslag till de lagändringar, som påkallas af upplösningen af föreningen mellan Sverige och Norge m. m., anfört följande:

»Då Sveriges befullmäktigade kommissarier år 1814 med Norges ertima storting afhandlade och beslöto »Norges Riges Grundlov», så förut-satte de i sin »påteckning» på nämnda statsakt, att den skulle i vissa delar »medföra ändring eller jämkningar i Sveriges Rikes Regeringsform», och reserverade uttryckligen för svenska Riksdagen dess grundlagsenliga rätt i detta stycke. För genomförandet af dessa förändringar hade man kunnat låta regeringsformen undergå en direkt omstöpning, så att unionen afven formellt blifvit inkorporerad i Sveriges statsrätt. Så skedde emellertid — af skäl, som här äro likgiltiga — icke; 1815 års Riksdag föredrog att införa ändringarne i en särskild Riksakt och låta Sveriges grund-lagar bestå oförändrade; och som denna Riksakt för Sveriges del icke tillerkändes grundlags natur, så har det icke behöfts mera än ett riksdagsbeslut på kunglig proposition för att lagligen aflägsna unionen ur Sveriges statsrättsliga organisation.

Under tidernas lopp hafva Sveriges grundlagar emellertid icke kunnat hållas alldeles oberörda af unionsförhållandet, ehuru intrycken visserligen blifvit få och obetydliga. Dessa spår igenfinnas i §§ 39 och 43 Regerings-formen och föranleddes närmast af norska grundlagens § 11, som bjöd konungen att regelbundet vistas i Norge någon tid hvarje år. Det låg ju nära till hands att vid organisationen af riksföreståndarskapet i Sverige göra en skillnad emellan denna konungens så att säga ordinarie frånvaro ur riket och hans mera tillfälliga ut- eller inländska resor.

Genom grundlagsändring af år 1844 begränsades alltså bestämmelserna i § 39 angående konungens resor till de fall, då han »utom Sverige och Norge reser»; och i sammanhang därmed ställdes hans vistelse i Norge

i statsrättsligt hänseende lika med frånvaro i fält eller på aflägsnare i rikets orter, genom ändring af § 43. En naturlig konsekvens häraf var, att äfven regentens motsvarande förfall inskränktes till »vistande utom Sverige och Norge», då regentskapet lagligen infördes genom tillägg till § 39 af år 1863.

Då norska grundlagens § 11 numera upphört att hafva någon gällande kraft för Sveriges konung, och då Norge genom unionsupplösningen inträdt i den fulla och rena karaktären af ett för Sverige främmande rike, så är det en klar följd, att dessa ändringar åter böra försvinna ur vår grundlag.»

Hvad först angår den egentliga sakliga ändring Kungl. Maj:t uti förevarande proposition föreslagit, eller införande i §§ 39 och 41 regeringsformen af bestämmelse angående regeringsmaktens utöfvande i visst fall af den bland tronföljarens bröstarfvingar, som efter honom är till tronen närmast berättigad, tillåter sig utskottet erinra därom, att ifrågavarande ändringsförslag är af alldeles enahanda innebörd, som det Riksdagen år 1904 i anledning af Kungl. Maj:ts samma år aflåtna proposition, efter konstitutionsutskottets enhälliga tillstyrkan, antog såsom hvilande för vidare grundlagsenlig behandling, men som innevarande års riksdag i följd af de efter unionens upplösning inträdda förändrade förhållanden icke ansett sig kunna utan vidare slutligt antaga. Då förslaget numera undergått erforderlig jämkning och utskottet i likhet med konstitutionsutskottet vid 1904 års riksdag finner den föreslagna anordningen väl grundad, enär därigenom grundlagsenlig rätt att utöfva riksstyrelsen vid för konungen i följd af utrikes resa eller sjukdom inträffadt förfall tillerkännes icke blott den till tronföljden närmast berättigade prins, utan äfven dennes med afseende å tronföljden närmast stående bröstarfvinge, för såvidt han uppnått aderton års ålder och jämväl tronföljaren skulle vara af sjukdom eller utrikes vistande hindrad att öfvertaga regeringsmakten, anser sig utskottet äfven nu böra tillstyrka ifrågavarande grundlagsändring.

Vidkommande de uti den kungl. propositionen äfvensom af herr Kjellén i hans föreliggande motion föreslagna jämkningarna uti affattningen af §§ 39 och 43 regeringsformen innebära dessa endast ett återställande af paragrafernas ursprungliga lydelse och utgöra själffallna följder af upplösningen af föreningen mellan Sverige och Norge.

Hvad slutligen beträffar det af Kungl. Maj:t i sammanhang med förenämnda grundlagsändringar föreslagna tillägget till § 42 regeringsformen, afser detta endast att i samma paragraf återinföra en bestämmelse, som

*Utskottets
yttrande.*

man med hänsyn till riksaktens föreskrifter angående interimisregerings sammansättning haft anledning att ur paragrafen borttaga.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,

1:o) att Riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 39, 41, 42 och 43 regeringsformen:

Regeringsformen.

(*Nuvarande lydelse:*)

§ 39.

Vill Konungen *utom Sverige och Norge* resa, meddele Han Statsrådet in pleno denna Sin föresats och inhämta dess tankar däröfver, på sätt 9 § omtalar. Besluter Konungen därefter sådan resa och den verkställer, befatte Sig ej med rikets styrelse eller utöfve den Konungsliga makten, så länge Han *utom Sina riken* vistas, utan föres riksstyrelsen under Konungens frånvaro, i Hans namn, af den till tronföljden närmast berättigade Prins, om Han uppnått den ålder, som i 41 § sägs. Han styre såsom Regent med all Konungslig makt och myndighet, enligt denna regeringsform; dock må han ej adeligt stånd och värdighet förläna, eller till greffligt och friherrligt stånd upphöja, eller riddarevärdighet utdela; äfvensom alla lediga förtroendesysslor endast tills vidare kunna förvaltas af dem, som Regenten därtill förordnar.

(*Föreslagen lydelse:*)

§ 39.

Vill Konungen *utrikes* resa, meddele Han Statsrådet in pleno denna Sin föresats och inhämta dess tankar däröfver, på sätt 9 § omtalar. Besluter Konungen därefter sådan resa och den verkställer, befatte Sig ej med rikets styrelse eller utöfve den Konungsliga makten, så länge Han *utrikes* vistas, utan föres riksstyrelsen under Konungens frånvaro, i Hans namn, af den till tronföljden närmast berättigade Prins, om Han uppnått den ålder, som i 41 § sägs. Han styre såsom Regent med all Konungslig makt och myndighet, enligt denna regeringsform; dock må han ej adeligt stånd och värdighet förläna, eller till greffligt och friherrligt stånd upphöja, eller riddarevärdighet utdela; äfvensom alla lediga förtroendesysslor endast tills vidare kunna förvaltas af dem, som Regenten därtill förordnar.

Finnes ej till tronföljden berättigad Prins, eller har den därtill närmast berättigade ej uppnått den i 41 § för myndighet stadgade ålder, eller är Han af sjukdom eller af vistande utom Sverige och Norge hindrad att riksstyrelsen öfvertaga, före Statsrådet styrelsen med samma makt som Regent.

Huru förhållas skall, därest Konungen längre tid än tolf månader ur riket blifver, därom varder i 91 § stadgadt.

§ 41.

Konung vare myndig vid fyllda aderton år. Lag samma vare för den till tronföljden närmast berättigade Prins. Dör Konung innan Tronföljaren denna ålder uppnått, föres styrelsen af Statsrådet, enligt 39 §, i Konungens namn, intill dess Riksdagen sammankommer, och den förmyndarestyrelse, Riksdagen förordnar, regeringen tillträdt; ställande sig Statsrådet denna regeringsform till ovillkorlig efterlefnad.

§ 42.

Skulle den olycka tima, att hela konungahuset, inom hvilket arfsrätten

Är den till tronföljden närmast berättigade Prins af sjukdom eller af utrikes vistande hindrad att riksstyrelsen utöfva, då styre såsom Regent i Konungens namn med nu sagda befogenhet den af Tronföljarens bröst- arfvingar, som är till tronen närmast berättigad, för så vidt han uppnått den i 41 § stadgade ålder och hinder af ofvannämnda beskaffenhet för honom ej möter.

Finnes ej Prins, som, efter hvad nu är stadgadt, må utöfva riksstyrelsen, före Statsrådet styrelsen med samma makt som Regent.

Huru förhållas skall, därest Konungen längre tid än tolf månader ur riket blifver, därom varder i 91 § stadgadt.

§ 41.

Konung vare myndig vid fyllda aderton år. Lag samma vare för den till tronföljden närmast berättigade Prins och den af hans bröst- arfvingar, som efter honom är till tronen närmast berättigad. Dör Konung innan Tronföljaren denna ålder uppnått, föres styrelsen af Statsrådet, enligt 39 §, i Konungens namn, intill dess Riksdagen sammankommer, och den förmyndarestyrelse, Riksdagen förordnar, regeringen tillträdt; ställande sig Statsrådet denna regeringsform till ovillkorlig efterlefnad.

§ 42.

Skulle den olycka tima, att hela konungahuset, inom hvilket arfsrät-

till riket räknas, på manliga sidan utginge, då förvalte äfven Statsrådet regeringen med den makt, 39 § stadgar, intill dess Riksdagen hinner sammankomma och ett nytt konungahus utkora, samt den valde Konungen regeringen tillträdt.

ten till riket räknas, på manliga sidan utginge, då förvalte äfven Statsrådet regeringen med den makt, 39 § stadgar, intill dess Riksdagen hinner sammankomma och ett nytt konungahus utkora, samt den valde Konungen regeringen tillträdt.

Uti alla de fall, då enligt denna och föregående tre §§ riksstyrelsen föres af Statsrådet, skola dess samtliga ledamöter, där de icke äga laga förfall, vara närvarande och rösta.

§ 43.

Går Konungen i fält, eller till aflägsnare inrikes orter *eller till konungariket Norge* reser, förordne tre ledamöter af Statsrådet, under den ordförande, som Han, antingen ibland Prinsar af sitt hus eller ibland Statsrådets ledamöter, särskildt nämner, att föra regeringen i de mål, Konungen föreskrifver. Med de mål, Konungen då Själ afgör, förhålls på det sätt, som 8 § stadgar.

Hvad nu om Konung sagdt är, gälle ock i afseende på Regent, då riksstyrelsen af Honom utöfvas.

§ 43.

Går Konungen i fält, eller till aflägsnare inrikes orter reser, förordne tre ledamöter af Statsrådet, under den ordförande, som Han, antingen ibland Prinsar af sitt hus eller ibland Statsrådets ledamöter, särskildt nämner, att föra regeringen i de mål, Konungen föreskrifver. Med de mål, Konungen då Själ afgör, förhålls på det sätt, som 8 § stadgar.

Hvad nu om Konung sagdt är, gälle ock i afseende på Regent, då riksstyrelsen af Honom utöfvas.

2:o) att herr Kjelléns motion må anses besvarad genom utskottets hemställan under punkten 1:o).

Stockholm den 23 februari 1906.

På utskottets vägnar:

HUGO BLOMBERG.